

1. Referentie

Referentie	Douterlunge, M., Van de Velde, V., Rubbrecht, I., Van Valckenborgh, K., Lauwereys, L., Nicaise, I. & Van Damme, J. (2001). <i>Ongekwalficeerd: zonder paspoort? Een onderzoek naar de omvang, karakteristieken en aanpak van de ongekwalficeerde onderwijsverlaters</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U.Leuven, HIVA.
Taal	Nederlands
ISBN	90-5550-282-0
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

De Vlaamse regering wil de ongekwalficeerde uitstroom tegen 2004 met een vijfde verminderd zien. Waarover gaat het als de ongekwalficeerde uitstroom wil ingedijkt worden? Over hoeveel jongeren gaat het dan? De onderzoekers bewerkten verschillende databanken om de grootte van de groep te berekenen. Hoe kan het zover komen? Zijn er voorspellende variabelen? Een analyse op de longitudinale databank van het LOSO-project gaf de onderzoekers meer inzicht in de schoolloopbaan en in het persoonlijk en sociaal profiel van deze jongeren. Welk beleid zou hierrond best gevoerd worden? Een synthese van dit en vorige HIVA-onderzoeken en buitenlandse voorbeelden geven de aanzet tot een breed opgezet actieplan met als ankerpunt het leerrecht voor iedere jongere.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs, werk
Trefwoord(en)	Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, kwalificatie, ongekwalficeerde uitstroom, onderwijsverlaters, schoolloopbaan

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs
Onderzoeker(s)	Mia Douterlungne, Veerle Van de Velde, Ilse Rubbrecht, Katrien Van Valckenborgh, Luc Lauwereys, Ides Nicaise & Jan Van Damme Hoger instituut voor de arbeid (HIVA) – Onderwijs en arbeid E. Van Evenstraat 2 ^e 3000Leuven Tel: 016/323370 Fax: 016/32.33.44 Email: Hiva@kuleuven.ac.be Url: http://www.hiva.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Het uitwerken van een conceptueel kader in verband met ongekwalficeerde uitstroom, het voorstellen en uitvoeren van berekeningswijzen van de omvang van het fenomeen, de analyse van voorspellende variabelen op persoons- en schoolniveau en beleidsaanbevelingen in verband met de aanpak van de ongekwalficeerde uitstroom
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Literatuurstudie en secundaire analyses
Onderzochte groep	N = 6411 leerlingen uit het secundair onderwijs gevolgd tijdens hun schoolloopbaan (gegevens uit de databank van het LOSO-project)
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Ongekwalficeerde schoolverlaters: met hoeveel?	Een eerste benadering definieert ongekwalificeerde uitstroom als zonder diploma of getuigschrift van het zesde leerjaar SO. Dit wordt geoperationaliseerd door de categorieën jongeren met een C-attest, een onbekende eindresultaat of het zesde leerjaar secundair onderwijs vooralsnog niet gevolgd, op te tellen. Het aantal ongekwalificeerde uitstromers bedraagt 19,9% van de intredecohort. Een tweede definitie beperkt ongekwalificeerde uitstroom tot zonder een getuigschrift van het derde jaar in de tweede graad van het BSO, zonder een kwalificatiegetuigschrift van de derde graad DBSO of zonder een attest van het vijfde jaar BUSO of zonder een getuigschrift van een Middenstandsopleiding. De volgende categorieën jongeren worden samengevoegd: (1) C-attest of deeltijdse opleidingen niet afgerond, (2) onbekende eindresultaat of (3) gespecialiseerde leerjaren/opleidingen niet bezocht (n=1096). Het percentage ongekwalificeerde onderwijsverlaters neemt verder af tot 17,1%. Een derde definitie beperkt ongekwalificeerde uitstroom tot zonder een getuigschrift van de tweede graad TSO/ BSO. Het aantal ongekwalificeerde onderwijsverlaters daalt verder tot 9,2% van de intredecohort (de categorieën jongeren met C-attest, een onbekende eindpositie of tweede leerjaar/tweede graad in TSO/BSO niet bezocht samengevoegd).
Ongekwalificeerde onderwijsverlaters: wie zijn ze?	Het opleidingsniveau van vaders en moeders blijken sterk samen te hangen met de kans om het onderwijs ongekwalificeerd te verlaten. Ook al dan niet werkende ouders hebben, blijkt eveneens van invloed te zijn op het ongekwalificeerd uitstromen. Vooral werkloosheid van de vaders blijkt een negatieve impact te hebben op de gekwalificeerde uitstroom. Invalide, op pensioen en niet-actief zijn, leidt eveneens tot een verhoogde kans op ongekwalificeerde uitstroom, zij het dat dit bij vaders wederom iets meer uitgesproken is dan bij moeders. Tenslotte blijken ook etniciteit en geslacht van belang. Jongeren die het secundair onderwijs aanvatten met één of meerdere jaren vertraging behoren duidelijk tot de risicogroep. Starters in de B-stroom lopen tot viermaal meer risico om het onderwijs ongekwalificeerd te verlaten. Starters in de TSO/BSO-school lopen het meeste risico om het onderwijs te verlaten zonder enige kwalificatie. Bijna elke wijziging tijdens de eerste twee schooljaren (stroom, vakkenpakket, school, schooltype of zittenblijven) doet de kans op ongekwalificeerde uitstroom toenemen. Sociale achtergrond- en startpositiekenmerken blijken de belangrijkste risicofactoren te zijn, hoewel ook zittenblijven een sterk voorspellende kracht heeft.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Van Damme, J., Meyer, J. & Mertens, W. (2000). Succesvol middelbaar onderwijs? *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (1999-2000), (4), 272-289.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Onderwijs en opleiding als hefboom voor tewerkstelling: in dit kader is er aandacht voor de ongekwalificeerde uitstroom. In 1998 kwam dit in Vlaanderen op de onderzoeksagenda te staan als gevolg van de Europese richtsnoeren van het werkgelegenheidsbeleid. Het HIVA tracht een conceptueel kader uit te werken in verband met ongekwalificeerde uitstroom, het voorstellen en uitvoeren van berekeningswijzen van de omvang van het fenomeen, de analyse van voorspellende variabelen op persoons- en schoolniveau en het uitwerken van actiestrategieën voor de aanpak van de ongekwalificeerde uitstroom.

Eerst en vooral werd er een begrippenkader uitgeschreven waarin onder andere leerplicht, diplomabezit en bestemming worden verduidelijkt.

De omvang van de ongekwalificeerde uitstroom in Vlaanderen werd cijfermatig nagegaan met behulp van databanken. (mits enige beperkingen) Uit de resultaten kon men volgende besluiten trekken:

- Anno 1998 verlieten 13000 leerlingen het secundair onderwijs zonder een diploma hoger secundair onderwijs, waaronder 2500 leerlingen zelfs geen getuigschrift van de tweede graad op zak hebben. Geen leerlingen verlieten het onderwijs voor hun 18^e.

- De effectiviteit van de leerplichtverlening wordt nagegaan. Op lange termijn blijkt dat na volledige implementatie van de verlengde leerplicht, er een significante daling is in het percentage onderwijsverlaters zonder diploma.

- Er bestaan grote verschillen tussen onderwijsvormen onderling: 1 op 8 leerlingen van het KSO, 1 op 12 leerlingen van het BSO, 1 op 13 leerlingen van het TSO en 1 op 18 leerlingen van het ASO verlaat vroegtijdig het onderwijs.

Aan de hand van de LOSO-databank kon men berekenen dat 80,1% van een instroomcohort in het secundair onderwijs beschouwd kan worden als gekwalificeerd volgens de eerste definitie. Met een leeftijdsgrens van 18 jaar is dit slechts 52%. Volgens de tweede definitie bekomen we een gekwalificeerde uitstroom van 82,9%. De derde benadering levert een gekwalificeerde uitstroom op van 90,8%.

In het kader van een preventief beleid is het belangrijk dat er voorspellende variabelen in kaart worden gebracht. Voor de analyse deed men een beroep op de LOSO-gegevensbank. Sociale achtergrondkenmerken hebben een voorspellingskracht in die zin dat het opleidingsniveau van de ouders, de tewerkstellingssituatie van de vader en de voertaal thuis een invloed hebben op het gekwalificeerd verlaten van het onderwijs. De startpositie van de jongeren in het secundair onderwijs onder andere de instroomleeftijd en de gekozen vakken zijn ook van belang. Daarnaast zijn ook de veranderingen tijdens de schoolloopbaan belangrijke voorspellers. Het aantal keren zittenblijven is hierbij een belangrijke voorspeller, gevolgd door het aantal keren veranderen van onderwijsvorm en school.

De Vlaamse regering erkent het probleem en stelt zich enkele doelen: namelijk tegen 2010 het aantal 18-24 jarigen, die enkel de tweede graad van het secundair onderwijs heeft gevolgd en geen verdere opleiding volgt, halveren en tegen 2004 wil ze de ongekwalificeerde uitstroom met een vijfde vermindert zien. In het onderzoek worden 13 actiestrategieën vermeld.